

מקלי השמות האזרחיים (נחיות)

שמות פעולה

א. על דרך השוואה

המקל	האזרחות	השמות
קטילה	ידיעה, ישיבה, יניקה	שם פעולה בבניין קל
הקטלות	הנלדות, הנצרות (בכתיב מלא: היוולדות, היווצרות)	שם פעולה בבניין נפעל
קטול	ישוב, יסוד, ידוע (בכתיב מלא: יישוב, ייסוד, יידוע)	שם פעולה בבניין פיעל
התקטלות	התנשבות, התנספות, התנעלות, התנחלות (בכתיב מלא: התיישבות, התווספות, התייעלות ...)	שם פעולה בבניין התפעל

ב. על דרך האזרח

המקל	האזרחות	השמות
קטלה	ידעה, יצאה, ילדה, שנה (בכתיב מלא: דעה, עצה, לידה, שינה)	שם פעולה בבניין קל
הקטלה	הורדה, הופעה, הושבה, הוכחה / הנקה, הטבה	שם פעולה בבניין הפעיל

צורות בינוני

המקל	האזרחות	השמות
מקטיל (בינוני של הפעיל)	מוביל, מושיע, מודיע, מורה [י-ר-ה]	בעל תפקיד / בעל מקצוע
מקטל (בינוני של הופעל)	מוסף, מולד, מוצר, מוצק*	משמעויות שונות

שמות המתחילים במ"ם מוספית

המקל	האזרחות	השמות
מקטל	מושב, מוסד, מורד	מקומות
מקטלה	מועצה, מושבה	
מקטול	מישור	
מקטל	מוקד ⁽¹⁾	
מקטל / מקטל	מיתר, מיתד ⁽²⁾ / מוקש	כלים ומכשירים
מקטל	מידע, מיזם, מיצג*; על דרך החסרים: מדע, מסד	שמות עצם מופשטים
מקטל	מועד	
מקטלת	מולדת, מורשת	
מקטל	מופע, מולד	משמעויות שונות
מקטלה	מודעה	

* מילים מן השורשים י-צ-ר, י-ז-מ, י-צ-ק, י-צ-ג נוטות בדרך כלל על דרך גזרת חפ"ץ (יצר / תזם / תצקי / הצגתי).

⁽¹⁾ על משמעויות נוספות למילה מוקד – קרא בעמוד השני. ⁽²⁾ דיבל

שמות המתחילים בתי"ו מוספית

המסמכות	דולמיות	המסמכות
שמות עצם מופשטים	תועלת, תוספת, תוחלת ⁽¹⁾	תקטלת
	תורשה, תודעה, תובלה	תקטלה
	תוכחה ⁽²⁾	תקטלה
כלים ומכשירים	תושבת ⁽³⁾	תקטלת
משמעויות שונות	תושב, תוסף, תוצר	תקטל
	תינוק	תקטול

⁽¹⁾ ציפייה, תקווה, סיכוי. גם כחלק מצירוף: תוחלת חיים, חסרת-תוחלת.
⁽²⁾ נזיפה, גערה, הטפת מוסר.
⁽³⁾ בסיס שעליו מורכב חלק של מכשיר כלשהו, למשל: תושבת האסלה.

משקלים נוספים:

קטלה – שמות עצם מופשטים

למשל: יקרה, ימרה, יקרה
 (בכתיב מלא: יוקרה, יומרה, יוהרה)

קטיל / קטיל – שמות תואר
 למשל: יעיל, ישיר, יקיר / יקיר

מיתרים וברגים

למילה **מוקד** [י-ק-ד] משמעויות שונות:

1. **מזורה, אש בוערת.** בעבר נהגו "להעלות על המוקד" נשים שהואשמו כי הן מכשפות.
2. **מרכז, עיקר, יסוד.** למשל, במוקד הדיון בוועדת החינוך של הכנסת עמד נושא מעונות היום לאימהות עובדות.
3. **מקום ריכוז, נקודת התרכזות.** למשל, מוקדי פשע.
4. **המקום שאליו מתקשרים אזרחים או מנויים** בארגונים שונים **כדי לקבל מענה טלפוני מיידי לפנייתיהם**, למשל: מוקד מגן דוד אדום, מוקד המשטרה, מוקד העירייה וכדומה.
5. **(בצילום ובאופטיקה): נקודת התרכזות של קרני אור** לאחר מעבר דרך עדשה או החזרה ממראה קעורה.

שורשים תנייניים הלועזיים משמות הלועזיים נכ"ו

שורש תנייני הוא שורש שני חדש הנוצר משם עצם בשורש ראשוני נתון על ידי הוספת אחת מהמוספיות שלו.

שורש ראשוני הלועזי נכ"ו	שם מן השורש הראשוני	שורש תנייני (שורש נכ"ו חדש)	דולמיות לפעלים ולשמות מן השורש התנייני
י-ק-ד (שמש יוקדת, מוקד)	מוקד	מ-ק-ד	לְמוֹקֵד, מְקַד, מְקוֹד
י-ק-ש (יוקש ⁽⁴⁾ , מוקש)	מוקש	מ-ק-ש	לְמוֹקֵשׁ, מְקַשׁ, מְקוֹשׁ
י-ס-ד (יסד, נוסד, מוסד)	מוסד	מ-ס-ד	מְסַד, מְמַסֵּד, הִתְמַסֵּד
י-צ-ק (מוצק)	מוצק	מ-צ-ק	לְמוֹצֵק, מְצַק, מְצוֹק

⁽⁴⁾ ציד, מי שטומן מלכודת לציד.